

Молода Україна.

№ 5.

Часопись для дітей

№ 5.

СТАРШОГО Й МЕНШОГО ВІКУ.

(Додаток до „Рідного Краю“).

Виходить у Києві,

(Благовіщенська вулиця, № 101).

За Априль (Квітень) 1911 р.

Уложила Олена Пчілка.

Київ.

Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки, Трьохсвятительська 5.
1911.

Дітки.

(Малюночки).

Я верталась до дому смутна й невесела: слово моему не повірила юрба людська, — вкраяли мене серденько!.. Ну, нехай не вірять тому, хто брехав, хто бреше, а я-ж... я не хочу, не хочу ніколи брехать, ненавижу брехню всім серцем моїм, всім розумінням моїм! Того-ж і гірко, і прикро мені було...

Я стояла й дожидала „конки“, а весна навкруги розвивалась така холодна, непривітна, якась брехлива весна... Вже квітень місяць був на дворі, а ще ніде ні-що не сміло, не хотіло розвиватися, цвісти, — дерева стояли голі, як старці, і

тремтіли всим тілом своїм од холоду; ні пухнатою, лінивою „соню“, ні пахущої милої хвіалки ще не видно було а-ні-ні; продавались на вулицях ще тільки проліски голубенькі, що ледве вилізли з під снігу,—такі невеличкі, зморені, неначе хворі; сніг же хоча й подався на верхах, а в долинах ще ховався, брудний та лукавий... Травиця де-не-де зеленіла, та не веселіла, не яріла вона... Вітер віяв холодний та дикий, і розвівав надії на тепло, на Божу ласку...

Аж ось—побачила я з боку, на базарі, жваву перекупку, а в неї повний кошик чепурненько пов'язаної у пучечки верби з тими сивенькими котиками; при кожному пучечку були прив'язані папірові барвисті квітки,—голубі, червоні, білі... Був же то вербний тиждень.

І я купила собі той любий подарунок надходячої непривітної весни; купила і влізла в вагон, що саме надійшов... А в серці у мене все ж таки була журба, був холод... Коли ж чую, щось щебече коло мене так ласкавенько, так привітненько: „Дайте нам хоч по одній гілочці верби!.. Дві гілочки, тільки дві... З нас доволі буде по одній! „Оглянулась я і бачу—двоє дівчаток семиліток, чи шестиліток, тепленько вбраних, у кумедних ухатеньких білих капелюшиках, та в синеньких довгих хутрах навирост; одна, старшенька,—біленька, пухкенька, як мале гусенятко, з простенькими, сіренькими очками,—та чистими, правдивими, як кришталь; друга,—меншенька, чорнявенька, чогось нагадала мені тремтячого метелика: такі ж у неї були очка, трохи здорові для ма-

Рис. 1062 в/99.

лого обличчя—і поважні й сміливі, й разом по-лохливі та боязкі...

Я пильно придивилась до дітей, що сиділи на лавочці сами,—нікого з старійших коло їх не було,—і почала одділяти дві гілочки од свого пучечка верби; та він був дуже туго зв'язаний і се не так то легко було зробити; а дівчатка мої аж ротки пороззявляли, ручки попростягали—і душею і тілом були при тій роботі... Далі я таки одломила їм кожній по гілечці й подала... Що за радість,—я й не сподівалась такої!—розлилась по малих видочках! Меньша притулила сивенького котика до своєї щічки, що була такаж сама пухкенька й ніжна, а старша промовила з утіхою: „Merci“! А далі:—„ми поставимо сі гілочки в баночку з водою,—вони розівьються! О, вони розівьються напевне! правда-ж?“ На личку в неї виявилась така поважна турбота й разом надія, що я осмінулась і поспішила додати: „а вже-ж, а як-же! а вже-ж вони розівьються!“..

Тут і полились їх веселі пташині речі, що одна одну перебігали. Милії речі! як срібні струмочки, як срібні дзвіночки... І дізналась я од-разу і що вони, і як, і як їх звать, і де вони живуть, (на якій вулиці, в якому домі). Дізналась я й про те, що вони їздять що-дня у якийсь дитський сад на такій-то вулиці, що й тепера вони з його вертаються. При тій мові я звернула увагу, що меньша, Лідочка, тримала в руці кошичок, зроблений з дебелого сірого паперу, штучно вирізаного, позчплюваного дерев'яними шпичками; а старша, Ле-

ночка, держала пучечок папірових хвіялок, доволі ловко зроблених з тонкого паперу.

— От,—сказала я,—невже се ти сама зробила ці гарні квітки? а я то таких і не вмію робити!

Боже ти мій! Як воно заклопоталось і зараз-же почало мені докладненько розказувати—і як, і що: що то, мовляв, треба взяти квадратика з паперу й зкласти його на-трикут так: і раз, і два, і три, (проворненькі ручки з кусочка одірваної в мене газети показали, як саме), а потім знов зкруглити і обрізати ножичками так і так, а далі насадити на дротик, „закорочений“ так. Ну, от вам і все!.. Готова квіточка!

Коли я одсмілилася сказати, переказуючи ту хитру науку, що треба перше „зложити“ квадратика, то зараз-же й облизня піймала, бо розумна Леночка обірвала мене: — Я-ж вам казала не „зложити“ квадратика, а щоб він уже був вирізаний,—значить, готовенький,—і з його вже треба складати трикутничок, так-о: раз і два, і три! все!—

Маленька Лідочка теж з легеньким призирством до моєї нетямущости, як маленька луна, проказувала за сестрою: „так,—раз і два, і три, і... все!“

Дуже мене потішила та суворість і статечність моєї маленької вчительки. Після того Лідочка, як малпочка, услід сестрі зхотіла мене навчити, як робляться папірови кошички, такі, як вона держала в руці; тільки в цієї малої, хоч тон був той самий,—уважний,—і носик маленький так само поважно морщивсь, та нічого не вийшло,

бо вона тільки й з'уміла самими словами розказати: „о, знаєте, се так, ось як, отак-о: дірочки робляться і пруточки, от-так-о, і все“!

— Ой, ой! — перебила її сестричка, жажнувшись:—дивися, що ти наробила! од твоєї гілочки одірвалось аж два котички,—тепер вона не буде нікуди годна! вона вже не ростиме в баночці!..

У малої аж сльози почали крутитись в очах. Я заспокоїла дівчаток, що вербичка ростиме.

— А ми сі дні підемо до церкви по вербу, — сказала через хвилину Леночка,—приходьте і ви у тую церкву, що, знаєте, там на площі стоїть.

— Я піду до церкви під Великдень вночі,—обізвалась я,—тоді, як співають „Христос воскрес“.

— Як вночі?—спитала Леночка, дивлячись з великою цікавістю на мене,—вночі церква замкнена буває!

— Авже-ж, замкнена! — зауважила й Лідочка. Я-ж, хотівши їх завірити в тому, що кажу по правді, додала:—спитайте в вашої мами.

— А як ми її питаємо? хіба на небо підемо?—сказала старшенька сестриця з невимовним виразом непорозуміння й жалю на личку.

У меньшенької очка затремтіли.

Ой, рідненькі-ж мої! дітки - сирітки ви мої! як болуче мені зробилось, що я мимоволі вразила тих крихот моїм питанням!.. Отже, щоб перевести розмову на щось інше, я спитала в їх, з ким вони живуть, хто в їх є дома. Тут довідалась я, що є в їх тато й баба старенька і старша сестра, що тій сестрі вже дев'ятнадцять літ, що вона вже скінчила гімназію і навіть курси... І

знов потекла наша розмова, і так до мене розкривались привітно та ймовірно ті маленькі серденьтка, як квітки на сонці. І в мене в душі наче сніг розтавав... І не нагляділась би я, не наслухалась би я тих чужих діток, що линули так до незнайомої їм людини, що йшли в руки, як приручені голубьята, що не знали ще недовірья й жаху до людей!..

Коли се доїхали ми до якоїсь вулиці. Дітки мої зиркнули в вікно й почали нашівидку прощатися зо мною,—зробили два маленьких „реверансики“, а старшенька додала веселенько:—Ми прийдемо до вас, ми прийдемо!.. Я принесу вам крашаночку на Великдень.—І повернулись, щоб іти геть. Я вийшла за милими створіннями на місточок у вагоні і тут побачила, що дівчатка не сами їхали: якийсь підстаркуватий, куценький чоловічок у сивій смушевій шапці, — мабуть, чі не двірник з того двору, де вони жили, — витягав їх на руках з вагону, неначе мішечки з борошном, одну по одній, а на мене подивився зизом, тим своїм круглим оком. наче-б то я в його покрала його панночок; а тим часом, очиці дитячі були повернені увесь час до мене і дівчатка все кивали мені своїми голівками та повторяли:—ми прийдем, ми прийдем до вас на Великдень!—Ну, годі вам, годі вже балакати!—бурчав крізь зуби старий...

Яка-ж то для мене була несподівана втіха, що чіісь дітки дитячим серцем своїм почули, що мені можна вірити, що мене можна не боятись!..

Діточки-ж ви мої, квіточки ви мої хороші! котички вербові сиренькії ви мої! коли-б же вам не

попсувало життя ваші душеньки чисті, як псує тая черва, що в макових головках виїдає дрібненьке сім'я, зернятко по зернятку, й кидає ті головки порожні та кволі... Коли-б же вам ніколи не довелось бачити неправди, колиб-же ніхто ніколи не звів, не обманив вас!

Єсть лихі люди на світі, та більше єсть добрих, ніж поганих людей, і в серці самої лютої людини-звіря буває хоч крихта добра і правди...

Дай-же Боже, щоб і вам вірили на слово, щоб не прийшлося вам ніколи в життю лукавити, щоб жили ви по правді, щоб вірили людям, — бо без віри не може людське серце жити, як ростина без дощу... Дай Боже щоб ви любили всіх людей, як братів та сестер своїх, як Христос нас навчав...

Христос Воскрес!

Київ, 1911 рік.

Гр. Григоренко.

Коли сонечко пригріє,
Потечуть струмки,
Вся земля зазеленіє,
Зацвітуть квітки, —
Підем ми тоді з тобою
В ліс на цілий день
І натішимось весною
І начуємось пісень!

О. Олесь.

Дощик.

Вибігли дітки,
Божії зірки,
Стали кричать:
„Дощик дрібненький!
Дощик срібненький!
Іди до нас!“

Насунула хмара,
Як божая кара,
Став дощ накрапать,
Сховались дітки,
Божії квітки,
Нікому кричать.

Дощик хлюпоче,
В вікна стукоче,
Вітер шумить,
Блискавка світить,
Очі всім сліпить,
Грім гуркотить.

Глянуло сонечко,
В мале віконечко,
Дощ перестав;
Збігла водиця,
Висхла травиця,
Знов рай настав!

В зеленім гаю
Пташки співають,
Квітки аж горять;

Дерева вмилися,
В срібло оділися,
Боже, яка благодать!

Марина Ткаченівна.

(Сільська школярочка).

Сі вірші склала, написала й прислала, через свого учителя, сільська дівчинка, 12-ти літ, з одного села на Україні. При тім вона написала й лист до Редакції, ось який:

„Оце я так сама видумала і склала. У мене ще є два стихотворенія, „дума про гайдамаків“ і „дума про Богдана Хмельницького“, але ся дума про Богдана—нескладна і погана, її треба ще поправити. Ще я написала дві казочки, одна смішна, а друга так собі.

Минулого літа ми їздили, — учитель і наша уся півча,—в Канів, на могилу Т. Шевченка. І я списала сю мандрівку, але вона вийшла сильно довга, на трьох тетрадах. От як би цю мандрівку добре поправити, то була-б гарна, бо сильно весело було їхати. На могилі сиділи чотирі дні і вони так хутко, незаметно промайнули! До сього часу я далі нашого міста не була, а тепер з'їздила мало не 80 верстов. Бачила машину, і товарну і кур'єрську, а у Каневі парахода бачила, і у човні ми їздили. Як вернулись ми до-дому, то мені здавалось, що все це мені наче снилось...

Як можна, то надрукуйте отсі мої стихотворенія. Я маю дуже велику охоту що-небудь видумувати, та записувати. У нас є сусідка баба, дуже стара, котра ще й панщину пам'ятає. То вона раз у нашій хаті розказувала, як колись ста-

рих людей садовили на лубок, та везли у провалля і перекидали туди. Вона вірить у це, і у домовиків, і у відьом, і у нечисту силу, і в усякі бабські видумки. Як була я малою, то теж вірила сьому і сильно любила слухати, як вона, та баба, розказує. І де-що я тепер позаписувала. Я чула, що за стихотворенія та оповідання гроші дають, а я не хотіла б і грошей, аби мені подарували історію про козаків, та український народ; таку книжку я бачила в учителя, вона зветься „Історія України-Русі“ (написав Аркас). Ця книжка дуже гарно читається і з гарними картинками. Пришліть мені цю книжку, то я напишу ще яке оповідання.

У нашій школі усі школярі збирають гроші на пам'ятник Шевченка, але мало зібрали,—усього і 20 рублів не буде. Що-ж сих грошей“!

Марина Ткаченківна.

Школярка 3-ї групи Земської школи.
30 січня, Року Божого 1911.

СУСІДИ.

(баєчка).

Бабуся баяла своїм онукам таку баєчку:

„Колись, як люде не заселяли нашої землі, добре поводилось ведмедям у темних лісах. Еге-ж.

Оте, про що я вам казатиму, було якось під-осінь, саме тоді, як ведмеді знаходять знов свої логова та лагодять їх, щоб було де захиститись од сльоти, та до снігу забратись до спочинку на цілу зіму.

От і лежить у такому логові одна ведмедиха, либонь чи не Мароха, жінка Михайла Бжільника, того самага Бжільника, що, бувало, ні одна бжола иначе не відповість йому на привітання, як лайкою: а не минув-би ти циганьських пучок, клятий ласуне!...

Лежить Мароха на м'якенькому логовиську, та все поглядає на входову дюру, чи не йде старий з лісу, бо ще вдосвіта вирядила його по мед і добре накивала:—гляди-ж, без меду й не покажеться мені на очі, бо виштовхаю тебе геть в потилицю з логова!

— Хоч із під-землі, а достану!—пообіцявся Михайло.

Вже то Мароха вилежувалась: і на цей бік, і на той; пробовала й на животі, і на спині, і такечки, й отакечки; лежала вона й нишком, і лапами молола, лежучи, і пісень переспівала усяких чимало, аж надокучило, а старого нема,—десь забарився.

Бачить вона, що й сонце з полудня вже похилилось, куняє...

— Чи не трапилось старому яке лихо?—гадала.

Вже й не лежить їй: то вухо наставить, то визирне, як почує який шелест,—не видко Михайла, та й годі: тільки трава, кущі, ліс безкрай...

Вже й на страх її почало розбінати за старого, вже й меду перехтілось; коли чує—хтось чалапає:

Ча-чалап, ча-чалап...

Мароха наставила вуха й поширила очі.

„Хто-б оце? мій, чи хто інший?“—вгадувала.

Далі аж заскімлила на radoщах, як розхилилися куці—і показався її старий,—шкutilьгає на трьох лапах:

Ча-чалап, ча-чалап...

Та й не впорожні, бо в передній лівіці щось несе,—повна жменя. Киває старій головою та сміється на всю губу, аж ніс йому розіхавсь і очі поплющились.

Мароха з цікавістю принохалась.

— Ги! й справді, мед!—заплескала вона в лапи:—А може то тільки тхне од нього медом? може лапу склав на жарт, бо й язика вистромив... Ні, таки мед тербічить! Радощі мої! ра-ра-ра! ра-ра-ра!... Замахала вона куцим хвостиком і хтіла вилізти та поскакати, але тим часом Михайло всунувсь у логово.

— На,—каже,—стара, сього щільника, встроми де небудь поміж гілля вгорі, а поки що до чого—обсмочки лапу.

— Спасибуні, мої кудлоньки! нахились,—поцьомаю тебе!

Михайло нахилив свою ковпаковату голову. Мароха поцілувала його в тімья.

— Поцьомай і в носика.—

— Добре, мій опеочку!—Поцілувала і в носа. Далі сховавши принесений мед, почала обсмоктувати лапу.

— Що то вже я настрахалась, тебе дожидаючи! думала, чи не трапилась яка пригода, що так довго забарився в лісі!—

— Бо таки й так.--

— Ой! що-ж таке?—

— Ось послухай; та не цямкай-же так голосно, щоб не почув хто з сусідів та не нахопився... Ото-ж, моя шишечко, з-початку мені не щастило: лазив я по лісі, лазив,— хоч-би що! хоч-би на сміх! Тільки напав осине гніздо і, як був дуже сердитий, то й розкидав його геть і затопкав. Що-ж, думаю, робити? ноги набив добре, втомився,— спочити хіба трохи отут під липою, та й до дому, або що. Подумав так і ліг; коли чую: грає!... „Еге, думаю,— то-ж бжолі гудуть; десь тут повинно бути їх гніздо“!—Та й шатнувся по липах. Незабаром углядив на одній липі дупло: дюрочка невеличка од сучка і од неї пішла вниз щілина. Я туди лапу,— не лізе!... От і догадався я розколювати тую щілину; просунув туди лапу, заважив,— подалось трухляве дерево; а бжолі так і вкрили мене, та заголосили на-гвалт, кленуть: „А де ти видерся на наше безголовья! А щоб тебе покарала циганська файда *)!... Але я на них не вважаю, та хутчій до меду; наївся добре, набрав на лапу і оце й за для тебе приніс. Та не цямкай-бо так голосно!—Тут Михайло, боязко визирнувши у дюру, сплеснув у лапи:—Нещастя!... вже хтось човпється біля нас!—Подивилась і ведмедиха:

— А, се здається, наш сусід, Потап Кундик,— пізнала вона. За кілька ступнів од логова чогось-то шкнарив по-між деревами задрипаний ведмідь; не помилилась Мароха: був се їх найближчий сусід, Потап Кундик,— саме непутяще ведмедисько!

Потап прислухався то на одно вухо, то на друге, то зразу на обидва; обходив кожную липу, аж нав-

*) Батіг.

спиньки спинався, так розглядав. Далі почав принохуватись: поводив носом сюди-туди, то вниз, то вгору, і коли його ніс прийшовся проти логова, він притулив лапу до лоба, усміхнувся, та й почалапав до сусідів.

— Ой, присядь, стара, та нищечком смокчи, а я затулю тебе тулубом; вже суне оте паскудисько,—зашепотів Михайло і розпьявся на дюрі.

— Добри-день, сусіде!—мотнув Кундик головою, підійшовши до логова.

— І вам, сусіде, добри-день!—відповів привітно Михайло.

— Як ваше здоров'ячко? Чи не пощастилось вам нд мед?

— Де там!... і не кажіть! — махнув лапою Михайло.

і — А відкіля-ж сей пах іде?

— Який пах, сусіде?

— Буцім-то не донюхуетесь?—випитував Кундик.

— Ні; та таки й нежить мене напав... Був учора в лісі, то, мабуть, застудився.

— Ото!.. А може підем шукати меду? десь тут близько повинні бути бжолі.

— Що ви! то-ж як-би були, то я ще перше за вас підгледів-би їх! Тим-то й горе, що хоч і є, та не близько.

— А деж ваша стара? дома, чи пішла куди на оденки?—Потап підсунувся ближче й потяг до себе дух,—аж слину йому покотило, аж замурамотів.

— Як собі хочте, а у вашім барлозі є мед!

— Плещете ка-зна-що! Де-ж він тут взявся?

— Та таки й недалечко від вашої оселі знайшов

я на листку капку меду—і коли-б ви знали, що то за пах, що за смак! Одколи живу, не доводилось такого пробувати; хтів-би я знати, де вона там взялася?

— Хе! то, може, котра бжолла не могла донестись, та пустила.

— Де-ж ви бачили, щоб бжолла так розкидала свою працю! Думаю, що то хто инший впустив...

— Може й так.

Потап все пробував просунути голову в логово, а Михайло за кожним разом наставляв йому свою пику та побликував з-під-лоба.

— Та не зазирайте-ж бо, сусіде, у логово, бо так не гарно; може там як раз стара дитинку годує, або-що...

— Ет, плещете. сусіде! Де-ж тая дитинка вдереться о сю пору!

— А, та не будьте-ж ви нàтрутнем! не дишіть мені просто в морду, бо страх сього не люблю!.. Та ну-ж-бо!

Сусіди чавили носом в ніс один одного.

— Одведіть, сусіде, хоч трохи свою морду на бік, бо не можу дихати,—просивсь Махайло.

— То я так тільки жартую собі, а ви вже й сердитесь!...

От краще погуляємось у „ку-ку“.

Потап захилювся за логово, та наче мале ведмедятко пищав:—„ку-ку! де ти?“ — і, в тій добрій надії, що Михайло теж захилить свою голову, швидко кидавсь до дюри та мовлячи „а ти тут!“ знов упірався носом у ніс.

— Е, що-ж се ви!—сердився Михайло, та нишком бажав сусідові кукати у-останне..

Не давались Потапові одні хитрощі, то він нагадав другі:

— Вилізьте,—каже,—сусіде, з логова, та потанцюємо вдвох гопачка!

— Одчепіся, сусіде!—я не здужаю; до того-ж і заграти нікому.

— А ваша-ж? хіба не затургикає нам на язык?

— Чого ви, сусіде, од мене хочете?

— Меду.

— Меду? А деж я в-біса видеру вам того меду? Немає в мене меду.

— Є, є; дайте справді хоч шматочок, хоч капочку! хоч на язык лизнути, який він!

— Навіть щоб нюхнути і то немає.

— Є, є; пані сусідонько, оджалуйте вже трошки меду, хоч малесеньку капочку, бо не видержу: вмру!

— Не зачіпайте жінки, бо нездужа.

— Що-ж їй таке є?

— Ет, звичайно: живіт болить.

„Мабуть, меду понажирались, то й нездужаєте обоє!“—подумав Кундик нишком, а в голос дивувався:—Хе, чи бачите!... Ото! З чого-ж це?

— Хто його знає; може, хто наврочив...

— А ваш язык наче спух і око щось загнало; як собі хочте, не можу повірити, що не добули ви меду. Адже-ж не дурно вас кусали бжолі!

— Таки ж не бжолі, а наштурхнувся на сухе гілля в ночі...

— Ну, а чого-ж се ваша жінка притаїлась там у логові, а ви закриваєте її собою?

— А вам треба знати? Адже-ж кажу: може, вона там щось таке робить, що не слід чужому бачити.

— Звісно вже: мед їсть.

— Припав вам той мед!

— Сусіде, змилуйтесь, дайте меду; заніс-би Івасикові, нех-би хоч язя посолодив!

— Не морочіть, сусіде, мені голови своїм Івасиком, бо то-ж досі ваш „Івасик“ вигнався нівроку на чимале бовдурисько! вже, мабуть, і одділивсь од вас?

— Де там! коли-б ви подивились, яке воно нещасне: сухорляве, очі позападали, гнеться... Дайте йому меду.

— Адже-ж, кажете, знайшли на листочку капочку меду,—було й занести!

— Я вже й не тямлю, як проковтнув тую капочку геть із листочком!

— А гляньте, сусіде, на небо, бо щось наче темніє; чи не захмарилось на дощ?

— Гляньте краще ви, бо мені незручно.

— Та й мені теж... А що будете робити, як пуститься дощ?

— Треба якось у вас переждати... То що-ж,—дасте меду?

— У нас така тіснота—і самім нема де повернутись.

— А меду? так і не дасте?

— Отже-ж і кажу вам по сусідськи: поспішайте до дому, бо захопить дощ, то змокнете.

— Та вже в вас пережду; може, надумається попоштувати медом.

— У нас тісно.

— Ой, таки справді дощ накрапає!... Посуньтесь трохи.

— Так нікуди-ж.

— А то як змочить голову,—буду кашляти! хіба-ж вам не шкода?

Сусіди знову начавились носами, та на сей раз таки добре!

— От, подумав-би хто, щі ми цілуємось!—спробував пожартувати Потап.

— Де там! Хутній можна подумати, що кусаємось,—відповів Михайло.

— Що-ж до меду, то вбачається мені,—хутній у цигана поживишся на сало!... Се не по сусідськи!

Мароха тим часом справилася з медом і підсунулась до дюри.

— Чого се ви причепились до мого старого та ще й носа хочете йому на вареницю розчавити? Ось я вийду до вас з дручком,—тоді побачите!

— А ви-ж нездужаєте, то й лежали-б собі нишком!

— Ото ще!... Зараз мені одчепіться, бо буде погано!.. Ішли-б собі у своє логово!

— Як? у такий дощ?!

— А чого-ж ви досиділись?

— А меду так і не дасте?

— І не надійтесь! забули хіба, як ми на тім тижні просили вас допомогти корча волокти,—а ви що? Одказали, що вже залягли на зіму; чого-

ж ви тепер вилізли з логова? Се по сусідськи?—
Встидайтесь! Ідїть собі геть! Чуєте? Бо дам дулю!

Кундик і вуха опустив,—засоромився.

— Ет, вас не розбереш: то, кажете—доклика-
тись не можна, а прийдеш,—дулями частуєте.
Тепер вже нічого робити, треба йти. Бувайте
здорові!

— Щасливо!

Зігнувся Кундик і почапав геть, а дощ січе
його в тїмья. Далі посипав град, як добрий го-
рох. Влучить його в тїмья котра градина, то й
одскочить пальців на чотирі, а він вже й не знає,
що робити...

— Вернїться, сусїде, та вже переждїте в нас!—
пожалувала його Мароха.

— Нех до вас циган повертає, а я вже не хочу!—
гукав Кундик.

— То хоч вирвїть яку лопушину, та вкрийте
тїмья!—пораяла Мароха й вдалася до своґо:

— І то-ж—ледач! доси знайшов-би собі ме-
ду, як би не полїнувався піти на ліси,—а то тїль-
ки дурно цілий день згаяв!

— А, так він мені допїк, що завтра піду до йо-
го і, як-що тїльки знесеться йому од граду тїмья,
то й попитаю, чи не ходив, часом, добувати ме-
ду, та чи не бжолї се його так накусили?—по-
жартував Михайло.

Отак, дїтки,—закїнчила бабуся,—буває в сві-
ті й по мїж сусїдами-людьми! "...

М. Гоголь.

Троїста музика

(Баєчка—співаночка).

У неділю під вікном
Зібралися холодком—
Скрипка, Бубон та ще й Бас,
Посідали коло нас.
От, балакали, сиділи,
Та про теє гомоніли,
Де яку страву їли.
Далі Скрипка й завела,
(Бо заводниця була!):
„Добре вмієм всі музичить,
„А хто першим себе лічить?
„Я міркую так, що—я“;
Та тоненько й завела:
„Пилля, тилля дідусь пень,
„Скребла баба моркву день“...

— „Буде! годі!“ — Бас озвався,
Трохи з гніву не порвався:
„Всяке знає, що між вас
Найважніший то є — Бас!“
Аж тут Бубон як почув, —
На все дворище загув. —
Трахнув бубон, мов горох:
„Не годиться ніхто з двох!
„Бубон перед всім веде,
„Найгучніше всіх гуде!“
Гуде бубон: „то-торох!“
Уже грають всі у-трюх.
Гомін, сміхи! йде гопак, —
Аж підскакує козак;
А дівчина, хоч не хоче,
Вже підківками цокоче;
Пішли малі і великі, —
Бач, що роблять ті музики! —

Микола Фон-Рендель.

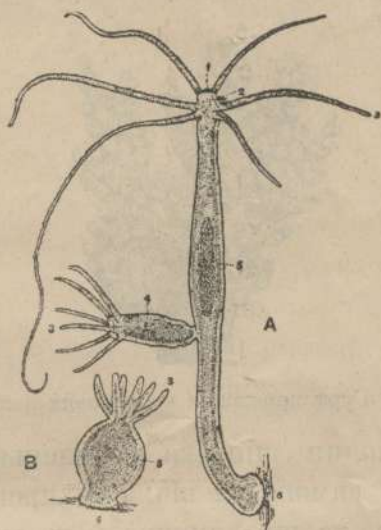
Звітознання.

Коралі.

Хто з вас не бачив коралів? Адже-ж то з їх роблять те добре намисто, що багато дівчаток так люблять його! Та й не тільки намисто роблять з коралів, а й багато інших оздоб. Ну, придивіться-ж ви до намистинки з доброго намиста, та й скажіть: що воно таке? з чого воно? Чи то такий камінь, чи кістка, чи воно збито з чого? — Ні, не камінь воно, і не зроблено його якось там

штучно; а щó воно, то зважте ви вже сами, після того, як я вам розкажу ось щó:

Єсть, бачите, в морі таке малесеньке створіння, безкосте; зветься воно „полип“. Як хто чита „Молоду Україну“, то повинен пам'ятати, які то ті створіння, бо ми там про їх розказували;—говорили про скілька розборів їх,—і прості-

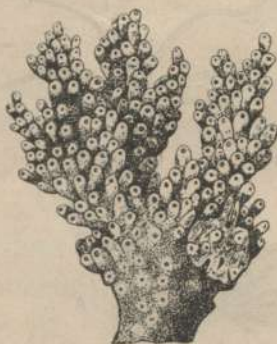

№ 1. А. і В. Морське створіння, одного роду з полипатаи.

ших, і „поважніших“: *без кости* живе на світі й „амеба“, й „корненіжка“, й „слимак“,—всі вони „родичі“ між собою, а всі однак і одрізняються.

Так отож найпростіший полип—маленький собі, наче грудочка якогось білуватого тіла; ніжок у його нема і лапок теж нема, тільки з одного боку, ніби коло рота паросточки такі, чи вусики (№ 1 В.). Отож воно приліпитьсяяо дним краєм, сказати би спіднім, на дні моря до каменя, або-що, і держиться міцно, а другим боком, ніби ро-

том, та тими вусиками, хапає собі поживок, воду, а в їй усяке дрібнеське створіння, менше за його. Так і сидить цілий вік, прилипнувши до каменя, немов корінцем яким. Далі починає випускати крізь шкуру сок, та тверді часточки, і за яким часом шкурочка зашкарубне; отак і виросте кругом полипа шкаралупка, черепашка.

№ 2. Гурт простіших коральових полипів.

Потім той полип випуска молоденького полипчика, такого самого як він; сам пропада й тіло його зогнива, та шкаралупка його зостається, а при їй зостається й молодий полип; сей теж сидить цілий вік на одному місці, а на йому виросте теж шкаралупка, та й зостається при старій; як той полип згине, то знов і далі так іде; та й вийде цілий збір тих шкаралупок-хаток—і зветься теє кораль; которі давніші шкаралупки—там уже нема нічого живого, а з тих шкаралупок, що на самому краю,—визирають молоденькі, щупальця розпускають, та живляться собі. А все разом виходить мов би гілечка. І росте вона, росте, широко й далеко. (Дивіться № 2).

Оце один такий розбір коралю; се поганіший, не той, що з його намисто роблять, чи якісь там сережки, або що.

А єсть інші полипи, то сі вже виробляють з свого тіла инший кораль, — так званий „*благородний*“.

Сей—гарного цвіту, ясно-рожевого або червоного. Сей благородний кораль виробляється по иншому. Роблять його теж полипи, такі самі безкості слимачки, як і ті, що роблять простий, грубий кораль; тільки там кораль наростає *зверху*

№ 3. Тіло иншого, „благородного“ коралю (в розрізі).

кожного полипового тільця, як черепашка, — як його домівочка, одна коло одної,—а „благородний“ кораль виробляється *в середині* полипячого, слимацького тіла. Тіло те чудновате, воно складається мов-би з окремих слимачків, та всі вони—мов би паростки одного тіла. Щоб ви краще зрозуміли, придивіться до малюнку № 3: в середині ви бачите мов би основу, мов би кістку, — ото й єсть „благородний кораль“, тверда, мов би костяна ломачка; вона буває червоної барви, або рожевої, або й білої, — а кругом вона обросла наче м'ясом,—ото й єсть живе тіло слимацьке; воно, оте тіло й випуска з себе в сере-

дину невеличкі часточки вапнясті, а ті часточки збиваються в згустки, такі тверді, що стають наче кісткою,—званою коралем. Кругом тієї кістки—тіло полипове живе одним спільним життям: один сок по йому ходить і живить його, так як у нашому тілі кров, а з того одного спільного тіла витикаються особні полипчики, слимачки. Подивіться знов на малюнок № 4, то й побачите їх,—вони так мов квіточки стремлять і щупальця немов пелюсточки розпускають. Тими щупальцями слимачок ловить собі їжу з морської води,—бо в тій воді завжди є такі малесенькі звіринки та ростики, що людському окові й побачити не можна: слимачок їх хапає, та в рот, та в середину, в свій ніби кендюшок; там їжа перетравляється, живить слимачка, розходить ся цівочками й по всьому тілові слимаковому. (Дивіться на малюнок № 3, буква Р). Полипи нічого не бачать і не чують, бо в їх нема ні очей, ні вух; а все-ж таки вони почувають світло: як година,—ясно та тихо,—то вони порозпускають свої щупальця, немов утішаються, а як море стає бурливим, тоді вони з'юрджуються, наче ховаються. Сей кораль розростається теж так само: у дорослого полипа з-боку випучується мов би шишечка, потім тая шишечка більшає, далі випускає щупальця (№ 1); отож виріс новий полип коральовий;—а сей теж од себе одпускає такого-ж полипа; всі-ж разом випускають з себе в середину той сок, що далі теж загусне та ствердне і утворить собою кістку-кораль. Таким чином кораль все ніби доточується у-довш; і у всі боки йдуть

усюди наче гілечки. Проходять довгі роки і коральовий ліс dorостає через усю глибиню морську, аж до поверху води; тут уже кораль перестає рости, бо вгорі, без води, нема чим житись полипам і вони гинуть.

№ 4. Гіллястий, або „благородний“ кораль.

Оті-ж коральові гілки—люде ламають, полипьяче тіло обскрібають, а середину, тую тверду основу, беруть на всякі виробы,—між иншим роблять і намисто: пиляють гілечки на шматочки, обрізують рівненько, прокручують дірочки, та й нижуть.

От звідки воно береться, те добре намисто! ось хто його зробив; малесенький слимачок. Тепер сами зважте, що таке кораль. По моему, се кістка полипового тіла; не знаю, як ви гадаєте?

Назва „полипи“ походить від грецького слова „поліпус“: „полі“—значить „багато“, а „пус“—значить „нога“, „лапа“; ото-ж полип—значить таке створіння, що має багато лапок.

Бабуся.

ПРИБАДАШКИ.

Ішов Терешко дорогою,
 Ніс кожуха на опашці,
 Рушником підпірався
 І з Свиридом пострічався.
 — Здоров-був, Терешку!—
 — Здоров був, Свириде!—
 — Як ти пізнав, що я Свирид?
 — Глянув на твій вид
 І пізнав, що ти Свирид.
 — Сядьмо, Терешку, при дорозі,
 Та понюхаймо табаки в розі.
 Терешко чи нюхнув, чи не нюхнув,
 А рога з табакою потягнув.
 — Ей, Терешку, вражий сину!
 Як візьму я тебе за чуприну,
 То стаскаю тобою всю долину!—
 Як увірвав же Свирид Терешка ломакою,
 Випав той ріжок з табакою.
 А „ломака“ була з лободини,
 То й розломилася на дві половини.
 — Ну, годі-ж нам, Терешку, сваритись,
 А будемо краще миритись.
 — Чи мириться, то й мириться,
 Аби подорожнім товаришам не биться.—

Пішли Свирид з Терешком напростець,
Аж на-зустріч їм Семен швець:
— Чого ви, братця, швендяєте на дозвіллі,
Чом не гуляєте на весіллі?—

— А яке-ж там весілля?

Ми-б пішли, бо сьогодні неділля!—

— Ой, там таке,

Матінко, яке!

Кісіль жениться, кваша заміж іде,

Вареники—баяре,

А вишнівка—превесела світилка;—

Ось ідіть, то й вам дадуть,

Коли за гостей приймуть.

Пішли й наші. Всі гуляють,

Бо музики вигравають.

І заїць пішов з кобилою в танець

Та й наступив їй на палець.

Стала-ж вона нарікати,

Усім гостям так казати:

„Гірки-ж мої танці,—

Позбивала з ноги пальці!“

Та гості на те не вважали,

До самісінького світа скакали!

(Записано в Київщині).

СМІХОВИНА.**Вірна обітниця.**

(Жидівське оповідання).

У одного чоловіка,—може, на ймення Арона,—занедужав син. Вже що не робили, не пособляється нічого! Дуже тоді зажурився Арон і пішов до рабина, та й став його благати, щоб він молився Богу й прохав Божої ласки, щоб хворий хлопчик одужав.

Рабин і каже:—Добре, я буду молитися: сподіваюся, що Бог над тобою зглянеться і що твій син одужає; тільки за те й ти повинен щось зробити для Бога: ти повинен віддати на школу те, *що ти перше побачиш* як вернешся до-дому; повинен ту річ продати і гроші віддати на школу, вірно віддати,—скільки вторгуєш, стільки повинен і дати, бо як не по правді віддаси, то Бог тебе покарає!

— Добре!—каже Арон,—я нічого не пожалую, продам, і всі гроші вірно віддам,—аби мені син був здоровий!

— Ну!—каже рабин,—іди-ж до-дому, а я буду молитися. І став при Аронові на молитву.

Пішов Арон. Приходить до дому, аж на-зустріч йому йде з його двора сама найкраща його корова! Жалко стало Аронові, та що-ж робить, коли так трапилось!.. Ну,—думає він, — ще побачу, як там далі буде!.. Коли другого дня Ароновому синові стало краще, а за яким часом хлопчик і зовсім видужав. Ну, тепер же треба сповнити обітницю, продати корову! Хоч і шкода корови, та ні-

чого не поможеться, треба продати, бо інакше Бог покарає! Така була умова!..

От, узяв Арон ту корову й повів на торг. Тільки при тім зробив так: узяв ще й півня і визначив таку ціну: що за корову,—сказать би, на наші гроші,— 50 *копійок*, а за півня 50 рублів. Став на торзі та так і править. Звичайно, всі покупці хотять купити корову, бо де-ж таки видано, щоб корова продавалася за 50 копійок! А півня ніхто не хоче купувать, бо знов—хто-ж таке чув, щоб за півня давати 50 рублів! Але-ж Арон каже, що корову окроме од півня не можна продати, тільки треба купувать разом, і корову й півня, за таку ціну, як призначено.

Ну, нема що робить! купив уже один чоловік і корову й півня, бо хоч 50 карбованців за півня безмірно дорого, так за теж корова добра, стоїть 50 карбованців.

Беручи-ж гроші, Арон сказав покупцеві: — Ну, то так-же, нехай всі чують: оце ти даєш мені 50 рублів *за півня*, а 50 копійок *за корову*. — Та добре!—каже покупець,—лічи собі, як хочеш! все одно!

— Е, ні!—каже Арон,—не все одно: скільки за що дано, так треба й лічити: ти торгував і дав мені 50 рублів за півня, а 50 копійок за корову.

Арон так і гроші поклав окроме. Тоді—п'ять-десять карбованців сховав собі, — бо то було за півня,—а 50 копійок, ті, що дано за корову, понісь до школи, рабинові.

— Ось, каже,—я сповнив свою обітницю: продав корову, котору першу побачив дома, як вер-

тався тоді від тебе, і ось оці гроші, що за неї взяв,—віддаю на школу: ось бери 50 копійок, бо за стільки я продав корову,—всі люде тее чули.

Таким чином Арон і обітницю свою справдив, бо справді *продав* корову—і ті гроші віддав на школу *вірно*, стільки, *скільки за неї взяв*; однак і йому втрати не було, бо хоч він і збувся корови, то не надовго, бо незабаром купив собі таку саму корову за ті 50 рублів, що вторгував „за півня“. Отак ухитрувався Арон! К.

ЗАГАДКА.

- 1) „Червона, чи чорна?“
— Червона.
— А чого-ж біла?
— Бо зелена.

Щож воно таке?

Загадка з ломачок.

- 2)

 Виймить 8 ломачок,
щоб стало тільки два квадрати.

Відгадка загадок у числі 4-му:

1) *Писанка*. Бо „птаха“, курка, кричала тоді, як яйце несла; „бджола віск носила“, бо писанку пишуть воском; „тітка варила в черепочку“ краску для писанки; „козак дівку поцілував“ тоді, як брав у неї писанку й христосувався.

2) Ялина. Глина. Слина.

Редакторка-видавниця О. Косач (О. Пчілка).

